

ת"פ 9609/01/17 - מדינת ישראל נגד אוריאל נחום

בית משפט השלום בטבריה

ת"פ 9609-01-17 מדינת ישראל נ' נחום
תיק חיצוני: 161904/15

בפני	כב' סגן נשיא, השופט ניר מישורי לב טוב
מאשימה	מדינת ישראל
נגד	
נאשמים	אוריאל נחום

החלטה

1. כנגד הנאשמת - המבקשת (להלן: "המבקשת") הוגש ב 01/2017 כתב אישום במסגרתו הואשמה בעבירה של השארת ילד בלא השגחה ברשלנות - עבירה לפי סעיף 361 (אמצע) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: "חוק העונשין").

מכתב האישום עולה כי המבקשת במועד הרלוונטי לאישום שימשה כמטפלת במעון חרמון בבית שאן. בגן התחנכו, בין היתר, פעוטות בגילאי שנתיים עד שלוש, באותה עת.

ביום 15.04.2015 סמוך לשעה 15:00, הנאשמת ואחרות נמנעו מלהשגיח כראוי על הפעוטות, וכך נתאפשרה יציאתם של 4 פעוטות מהגן ללא השגחה. למרבה המזל הפעוטות הוחזרו לגן ללא פגע.

הנאשמת ברשלנות המתוארת לעיל, יחד עם אחרות, השאירו ילדה שטרם מלאו לה 6 שנים לבדה ללא השגחה מספקת, באופן שעלול היה לגרום לפגיעה ממשית בשלומה ובריאותה.

בתאריך 15.02.2018 הגיעו הצדדים להסדר טיעון במסגרתו הנאשמת לא תורשע בדין ויוטל בעניינה צו של"צ, התחייבות כספית ופיצוי למתלוננות.

2. בתאריך 15.02.2018 נגזר דינה של המבקשת ללא הרשעתה בדין וקבע, בין היתר, שעליה לשלם פיצוי למתלוננות, בסכום של 1000 ₪ (250 ₪ לכל מתלוננת). נקבע, כי הסכום יופקד במזומן בקופת בית המשפט עד ליום 01.08.2018.

3. ביום 22.05.2018 עתרה המבקשת להורות על ביטול החיוב בפיצויים, נוכח עמדת המתלוננות כי אין מעוניינות בקבלת הפיצויים.

לטענת המבקשת, מתקיימות בעניינה נסיבות, המצדיקות להיענות לבקשתה ולבטל את החיוב שהוטל עליה בגזר הדין. המבקשת מציינת כי במועד גזר הדין לא הצליחה לעמוד בתשלומים שהוטלו עליה לאור מצבה הכלכלי הקשה מאוד. המבקשת הינה אם חד הורית ומגדלת לבד את בתה, מתמודדת עם התשלומים ותחזוקת הבית לבדה. כיום היא משלבת בין מקום עבודתה החדש (עבודה עם ילדים עם צרכים מיוחדים) ועם עבודות השל"צ שהוטלו עליה.

המבקשת טענה כי את "הלקח" למדה.

4. בתאריך 04.06.2018 הוגשה עמדת המשיבה (פרקליטות מחוז צפון- פלילי), ממנה עלה שבמסגרת פניה שנעשתה למתלוננות אכן אין להם חפץ בפיצוי שנפסק לטובתן.

לשיטת המשיבה תכלית הפיצוי לנפגע עבירה הינה תכלית משולבת, פיצוי אישי כספי לנפגע עבירה וכן פיצוי שהינו חלק מהעונש הוטל על המבקשת בגין המעשה שבוצע כלפי נפגע העבירה כאשר התשלום מהווה נטילת אחריות על ידה, כמו גם של החברה בפגיעה שגרמה לנפגע העבירה. על כן, בנסיבות העניין סבורה המשיבה כי ככל שלא שולם הפיצוי לנפגע העבירה ונפגע העבירה מבקש לוותר על הפיצוי, אין מקום לסגור את תיק הפיצוי ויש להמשיך ולגבותו כחלק מעונשה של המבקשת, שהרי אי גביית הפיצוי מביאה לפגיעה במימוש התכליות שבבסיס ההוראה.

עוד נטען כי המבקשת יחד עם שתי עובדות נוספות בגן הילדים חתמו על הסדרים מותנים, ושותפותיה של המבקשת לעבירה עמדו בתנאי ההסדר המותנה ושילמו את הפיצוי, ואין מקום להקל על המשיבה, ביחס אליהן, שעה שהמבקשת לא עמדה בהסדר המותנה.

5. המשיבה מפנה להחלטת בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט י' ליפשיץ), על נימוקיה, בתפ"ח (חי') 355-09-13 **מדינת ישראל נ' בכרי**, שם דחה בית המשפט בקשה דומה, המסתמכת אף היא, על הסכמת נפגע העבירה לביטול הפיצוי ונימוקים נוספים, בין היתר בהעדר סמכות לשנות את גזר הדין.

6. אין חולק שהמבקשת לא שילמה פיצויים למתלוננות ועולה השאלה האם רשאי בית המשפט בהסתמך על טענת המתלוננות כי אין מעוניינות בקבלת הפיצויים להורות על ביטול הפיצויים מהנאשמת.

דין והכרעה

7. לאחר ששקלתי את טיעוני הצדדים, הגעתי למסקנה כי דין הבקשה להידחות.

8. בקשת המבקשת היא למעשה בקשה לשינוי של פסק דין חלוט שניתן ביום 15.02.2018, ובית המשפט איננו מוסמך להיעתר לבקשה מעין זו, גם אם המתלוננות/נפגעות העבירה מביעות הסכמתן לעריכת השינוי.

9. בית המשפט העליון, התייחס לסוגיית המשקל שיש ליתן לעמדת המתלוננים בהחלטה האם להשית על נאשם פיצוי, בשלב גזירת הדין או במסגרת הדיון בערעור על גזר הדין, בע"פ 3848/16 פלוני נ' מדינת ישראל (21.02.2017), והעיר:

"בשולי הדברים ראיתי לציין כי השאלה האם ובאילו תנאים יש לקבל את עמדתם של מתלוננים המבקשים לוותר על הפיצוי, בין בשלב גזירת הדין ובין בשלב הערעור, היא אכן שאלה נכבדה ורבת-פנים אשר מן הראוי כי המדינה תשלים את הדיון העקרוני בה ותגבש מדיניות ונהלים ברורים לגביה."

באותו העניין, חרף וויתור המתלוננת על הפיצויים שנפסקו לטובתה, דחה בית המשפט העליון את הערעור והותיר את החיוב על כנו.

10. כידוע וכמתחייב מכלל סופיות הדיון, עמדת המתלונן הינה שיקול רלוונטי וחשוב בעת שנגזר דינו של הנאשם או עומד להכרעה ערעור על גזר הדין, אך משהפך פסק הדין לחלוט, אין בה די על מנת להביא לתיקון או שינוי הוראותיו של גזר הדין.
רק מטעם זה ניתן לדחות הבקשה .

11. בנוסף לכלל סופיות הדיון כמפורט לעיל, קיימים גם שיקולים משפטיים לדחיית הבקשה.

12. ההחלטה שלא לפטור נאשם מתשלום פיצויים, גם כאשר המתלונן מוותר על קבלתם, עלולה לעורר קושי הנוגע לשאלה מה דינו של פיצוי כזה, ששולם על ידי הנאשם כשהמתלונן לא מעוניין לקבלו. יכולה המבקשת לטעון כי לאור אופיו האזרחי של הפיצוי, לא ניתן "לכפות" על המתלוננות את קבלתו וזאת בדומה לפיצוי שנפסק בהליך אזרחי, שאז הבחירה בידי התובע.

13. סעיף 77 לחוק העונשין מסמיך את בית המשפט לחייב את המבקשת בפיצויים במסגרת גזר הדין:

"77.(א) הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, לשלם לאדם שניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 228,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק

או הסבל שנגרם לו.

(ב) קביעת הפיצויים לפי סעיף זה תהא לפי ערך הנזק או הסבל שנגרמו, ביום ביצוע העבירה או ביום מתן ההחלטה על הפיצויים, הכל לפי הגדול יותר.

(ג) לעניין גביה, דין פיצויים לפי סעיף זה כדין קנס; סכום ששולם או נגבה על חשבון קנס שיש בצדו חובת פיצויים, ייזקף תחילה על חשבון הפיצויים.

14. הפסיקה עסקה במהותו של הפיצוי המוטל על נאשם לפי סעיף 77 לחוק העונשין. נפסק לא אחת, כי מדובר בפיצוי אזרחי במהותו, אשר נועד לשפות את הנפגע על הנזק והסבל שנגרמו לו (ראה לעניין זה רע"פ 2976/01 אסף נ' מדינת ישראל (5.2.2002) וכן ע"פ 1076/15 טווק נ' מדינת ישראל (7.6.16)).

אפנה לעמדת כב' השופט ריבלין בעניין רע"פ 2976/01 אסף נ' מדינת ישראל, שנמנה עם שופטי הרוב בהקשר למסקנה בדבר אופיו האזרחי של רכיב הפיצוי (באותו עניין נדונה אפשרות השתתפות פיצוי על מי שלא הורשע ובשים לב לניסוחו של ס' 77 לחוק העונשין הקובע שניתן להשית פיצוי רק על מי ש"הורשע"), אך גם הוא ציין כי:

"גם אני סבור כי בעיקרה, זוהי תרופה אזרחית, אולם לשיטתי, אין צורך בסווג חד משמעי של הסעד המתואר בסעיף 77. אופיו עשוי להשתנות על פי ההקשר שבו הוא מיושם. " (עמ' 477 לפסק הדין מול האות ד').

15. עם זאת, על אף אופיו האזרחי של הפיצוי כמפורט לעיל, על הכרעה בשאלות הנוגעות לאכיפתו, דרך ההשגה עליו וכדומה, לא ניתן להתעלם מכך, שמדובר בחיוב, המהווה חלק מגזר הדין ולכן הוא בעל מאפיינים מעורבים.

ברע"פ 9727/05 ברנרד גליקסמן נ' מדינת ישראל (8.8.2007) נאמר כי :

"[...] הקביעה כי מדובר בהליך "אזרחי" על-פי טיבו אינה כה פשוטה, והתשובה לה אינה חדה וברורה. שילוב הוראת הפיצוי בתוככי חוק העונשין מוסיף לה גם היבטים שונים בעלי פן עונשי-חברתי. על כן, מתבקשת המסקנה כי עניין לנו בהוראת חוק מורכבת, המשלבת מאפיינים אזרחיים יחד עם מאפיינים עונשיים, תכליות אזרחיות יחד עם תכליות מן התחום הפלילי. מורכבות זו אינה מאפשרת לקבוע באופן חד ומוחלט כי מדובר בהוראה "אזרחית" מובהקת, המעוגנת כולה בדין האזרחי, וכי הכללים החלים עליה נגזרים מתחום דיני הנזיקין בלבד. הרכיב האזרחי הוא ללא ספק הרכיב הדומיננטי באופיים של הפיצויים לטובת נפגע עבירה, אך אין להתעלם מכך שבאופן טבעי, הפיצוי הקבוע בסעיף 77 לחוק מושפע גם מסביבתו הפלילית, ודבקות בו נורמות ותכליות מן התחום הפלילי (ראו פרשת אסף, בעמ' 465). כך, למשל, יש

בחובו של הנאשם בפיצוי הנפגע יסוד של היטהרות לנאשם העשוי לתרום לשיקומו, וכן יש בכך משום שילוב נפגע העבירה כמשתתף בהליך הפלילי, מתוך ראייה כי הטבת נזקו הינה חלק חשוב בתהליך הענישה ובהפנמת נורמות ההתנהגות הראויות. "

ראה לעניין זה גם פסק דינה של כב' השופטת ע. ארבל בע"פ 8458/11 שובל נ' מ"י (11.9.2013).

16. יוצא איפוא, כי חרף מאפייניו האזרחיים של רכיב הפיצוי הוא מהווה רכיב מרכיבי הענישה. בית המשפט הגוזר דינו של נאשם נותן ביטוי ומאזן בין רכיבי הענישה השונים, ובכלל זה, שוקל את העובדה שהוטל על נאשם פיצויים כחלק משיקוליו באשר ליתר רכיבי העונש.

כפי שצינתי לעיל, אילו היה מדובר בכל רכיב עונשי אחר, השאלה לא היתה עולה כלל על הפרק ועל פני הדברים היא רלוונטית לענייננו בעיקר משום אופי רכיב הפיצויים שהינו "משולב", היינו כזה הנושא הן מאפיינים פליליים והן מאפיינים אזרחיים.

17. הוראות החוק עצמן משלבות היבטים פליליים ואזרחיים גם יחד, בקובען כי בערעור על גובה הפיצויים גובר אופיים האזרחי, והמערער נדרש לפעול כבערעור אזרחי לכל דבר ועניין (סעיף 78 לחוק); ואילו לשם גבייתם של הפיצויים, כמוהם כקנס עונשי (סעיף 77(ג) לחוק).

18. בהקשר לביטול תשלום הפיצוי, הוראות החוק אינן מקנות סמכות לפטור מעצם תשלום החוב, אלא החוק מקנה לבית המשפט או למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, (בהתאם לחוק המרכז לגביית קנסות), סמכות להורות על ביטול או הפחתת תוספת פיגורים, או על דחיית מועד שילומם ופריסתם של הקנס או הפיצויים.

ראה לעניין זה תפ"ח (חי') 355-09-13 מדינת ישראל נ' בכרי :

"בהקשר לפיצויים - נקבע כי הסמכות לפטור מתוספת פיגורים מסורה רק לבית המשפט (ר' בנדון ס' 5 ג' לחוק המרכז המחריג סוגיה זו מסמכות המרכז וכן ר' ס' 77(ג)+ס' 69 לחוק העונשין הקובעים את סמכות בית המשפט בנדון. עוד ר' בנדון רע"א 8994/11 חליל נ' מ"י, 29.4.12). פריסת ודחיית הפיצויים מסורה למרכז (ס' 5ב' לחוק המרכז). בהקשר לקנס - הסמכות לפטור מתוספת פיגורים הינה סמכות מקבילה של המרכז (ס' 5ג' לחוק המרכז) ושל בית המשפט (ס' 69 (א) לחוק העונשין), והסמכות לפריסת ודחיית תשלומי קנס מסורה רק למרכז (ס' 5ב' לחוק המרכז וכן ר' בנדון ע"פ 4919/14 אזולאי נ' מ"י, 6.3.17) . "

19. מתן פתח להגשת בקשות ל"ביטול" חיוב בפיצויים עלול להביא למסע לחצים על נפגעי עבירה, להפניית הצעות אל נפגעי עבירה "שקשה לסרב להן" ולפגיעה חוזרת בנפגעי העבירה. זאת ועוד, מתן פתח כאמור עשוי להביא ל"משפטי זוטא" שיתקיימו לאחר סיום ההליך בנוגע לנסיבות ולמניעים שהביאו

את נפגעי העבירה לוותר על קבלת הפיצוי המגיע להם.

20. זהו טעם נוסף, שבעטיו, אין הצדקה לבטל בדיעבד חיוב בפיצויים שהוטלו על הנאשמת בגזר הדין, והדבר ניתן להיעשות, אלא במסגרת ערעור, כשבית המשפט רואה לנגד עיניו את העונש הכולל.

21. כאמור לעיל, אף משיקולי מדיניות משפטית הנני סבור כי אין להיענות לבקשה לביטול חיוב בפיצויים, הנסמכת על עמדת המתלוננות. העובדה כי המתלוננות הצהירו כי הן מוותרות על הפיצוי שנפסק לטובתן מדגישה ומחדדת את הטעמים שעמדו בבסיס הקמת המרכז לגביית קנסות, באשר ליצירת חיץ בין נפגע העבירה לבין מי שפגע בו.

22. חשוב כעניין של מדיניות משפטית, שידע נאשם שנגזר דינו, כי רכיב הפיצויים, כפי כל רכיב עונשי אחר, אינו פתוח "למשא ומתן" עם נפגע העבירה ועל הנאשם למלאו כפי שעליו למלא אחר יתר רכיבי העונש. (מאותם נימוקים, אין לעודד גם מצב בו משולם הפיצוי למתלונן ישירות על ידי הנאשם. יחד עם זאת, כאשר מוכח כי הנאשם אכן שילם את מלוא הפיצוי שהוטל עליו בגזר הדין ופרע את החיוב ישירות לטובת המתלונן, אין מניעה להורות על הפסקת ההליכים לגביית החוב). כמו כן לא מצאתי כי מתן הוראה בגין ביטול תשלום הפיצוי שעה שחשודות נוספות בפרשה שילמו סכומי פיצוי למתלוננות בהתאם להסדר המותנה הינה ראוייה בנסיבות מקרה זה.

23. לאור כל האמור, הבקשה נדחית.

המזכירות תשלח ההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, ה' תמוז תשע"ח, 18 יוני 2018, בהעדר הצדדים.